

ISLAM U DELU V. S. NAJPOLA

Rad se bavi prikazivanjem stvarnosti islamskih društava u zemljama čije stanovništvo većinom čine preobraćenici u islam, na način kako ih doživljava Vidiadhar Surajprasad Najpol. Tokom 1979. godine pisac je putovao u Iran, Pakistan, Indoneziju i Maleziju, koje je ponovo posetio skoro šesnaest godina kasnije. Islam kao religija i kao način života, problemi centra i periferije vere, te odnos islama i globalnih društvenih promena predstavljali su predmet Najpolovih istraživanja i zapažanja na ovim putovanjima. Ključno pitanje koje se nameće kao rezultat ovakve vrste analiza je da li su predstave o drugoj kulturi zapravo deformacije, a *diskurs orijentalizma* ideologija zasićena predrasudama i fantazijama.

Ključne reči: Najpol, V. S., islam, preobraćenici, ideologija, imperijalizam, globalizacija

Islam je najmlađa monoteistička religija i posle hrišćanstva druga religija po rasprostranjenosti u svetu. Ona podrazumeva pokoravanje jednom bogu, Alahu, i u njoj nije dopušteno posredovanje između boga i čoveka. U izvesnom smislu islam se, naime, može posmatrati i kao arapska religija. Centar i samo nastajanje islama vezuju se za Arapsko poluostrvo. Međutim, islam je religija prisutna širom sveta, na svim kontinentima i u mnogim drugim zemljama. To muslimansko stanovništvo koje ne potiče direktno od Proroka naziva se preobraćenicima. O praktikovanju islama u takvim zemljama, čiji su stanovnici najvećim delom preobraćenici, piše Vidiadhar Surajprasad Najpol (Vidiadhar Surajprasad Naipaul). Njegova dva romana² *Među vernicima (Jedno islamsko putovanje)* [*Among the Believers (An Islamic Journey)*] i *Izvan granica vere (Islamsko putovanje među preobraćenim narodima)* [*Beyond Belief (Islamic Excursions among the Converted Peoples)*] bave se proble-

¹ natasaglisic10@yahoo.com

² Budući da romani nisu prevedeni na srpski jezik, naslove romana *Among the Believers (An Islamic Journey)* (1979) i *Beyond Belief (Islamic Excursions among the Converted Peoples)* (1995) kao i sve citate iz istih romana je sa engleskog preveo autor. I sve ostale navode iz radova autora koji su pisani na engleskom, na srpski jezik preveo je autor ovog rada.

matikom islama kao načina života. Dela su nastala nakon pišćevih putovanja u Iran, Pakistan, Indoneziju i Maleziju 1979. godine, da bi te iste zemlje on ponovo posetio 1995. godine.

Budući da se ove zemlje ne nalaze u centru islamske religije, već su locirane na periferiji izvornog islamskog sveta, njihove dileme i nedoumice dolaze upravo iz te činjenice. Stoga Najpol smatra da je islam u gore pomenutim zemljama, zemljama preobraćenika, ništa manje nego *imperijalizam*. Jedino sveto arapsko tlo i sveta arapska zemlja imaju značaj, tako da u takvim okolnostima lokalno stanovništvo, njihova istorija i poreklo postaju u potpunosti nebitni. Pored toga, još jedan sveprisutni civilizacijski fenomen čini probleme ovih društava još kompleksnijim. Nove globalne promene i razvoj kapitalizma nisu zaobišli ni ova islamska društva. Ona se sada suočavaju sa prihvatanjem i povinovanjem globalizmu, drugačijem viđenju sveta i sistemu vrednosti. Uklapanje nije lako niti jednostavno. Nekada ostaju na pola puta, zbunjeni i nedorečeni.

Praktikovanje islama i način života u praksi, teme su koje predstavljaju predmet Najpolovih istraživanja na ovim putovanjima. Poreklom Indijac sa Trinidade, pisac koji od svoje osamnaeste godine živi i radi u Engleskoj, svetski putnik, Najpol je često putovao i istraživao zemlje Trećeg sveta koje se nalaze na marginama svog centra, na kojima je istovremeno tražio i sebe i svoj centar. Ovaj rad pokušava da utvrdi da li ova pišćeva putovanja 'na periferiju islamske vere' u objektivnom svetlu prikazuju svu složenost i problematiku života ovih društava i država, ili su pak ona samo još jedno pojednostavljeno i stereotipno slikanje nimalo jednostavne religije kakav je islam.

*

U Iranu, Pakistanu, Indoneziji i Maleziji islam je *kompletan način života* gde svi služe samo veri. U tim državama, životi ljudi u potpunosti su podređeni islamu i zbog toga ih Najpol naziva ideološkim državama. Reč *islam* znači 'pokoravanje'³, a u ovim zemljama stanovništvo itekako mora da se pokori. Vera nameće pravila za svaku vrstu ponašanja, kako u javnim tako i u privatnim sferama života, i vernici, naravno, moraju da ih poštuju: „To be a devout Muslim...it was to be guided constantly by rules; it was to live in a fever of the faith [...] The faith was full of rules“ (NAIPAUL 1981: 102)⁴. U takvom okruženju ljudi postaju nesigurni, uplašeni i zbunjeni. Novi islam im donosi nemir i oni se stoga povlače u sebe. Takav način ophođenja pisac naziva tiranijom religijskih država, odnosno *islamizacijom*, zatupljivanjem, koji od

³ eng. *submission*

⁴ „Biti posvećen musliman ...značilo je biti konstantno vođen pravilima; značilo je živeti u groznici vere[...] Vera je bila puna pravila“ (NAIPAUL 1981: 102)

samih ljudi traži da postanu apstrakcija, čista vera u kojoj nije sadržano ništa drugo osim nje same. Ovakva vrsta verovanja ograničava ljudski um, zatvara ga i stvara ograničenu perspektivu. Koristeći malezijski termin 'žaba koja živi pod kokosovim listom', Najpol slikovito opisuje duhovno stanje u kojem se nalazi stanovništvo ovih država - ljudi koji su zatočnici uskog plemenskog univerzuma, čiji su pogledi na svet definisani ograničenim verovanjima, su poput žabe koja pogrešno misli da je kokosov list - nebo.

Jedan bitan aspekt ovakve vere je njeno nastojanje da izbriše prošlost i tradiciju preobraćenih naroda. Preobraćenici u islam postaju deo arapske priče, odbacuju vlastitu istoriju, okreću se od svojih izvornih verovanja, gubeći pri tome kako svoju ličnost tako i svoj identitet. U tim društvima islam nije samo pitanje savesti ili privatnog verovanja, već on stvara *imperijalne zahteve*:

There probably has been no imperialism like that of Islam and the Arabs. The Gauls, after five hundred years of Roman rule, could recover their old gods and reverences; those beliefs hadn't died; they lay just below the Roman surface. But Islam seeks as an article of the faith to erase the past; the believers in the end honour Arabia alone; they have nothing to return to.⁵ (2010: 352)

Stoga su, kao posledica ovakvih stremljenja, u islamu preobraćenih naroda dominantni i sveprisutni elementi neuroze i nihilizma. Ljudi su iščupani iz korena, prevladava osećaj gubitka kao i bol preobraćenja u islam koji pisac naziva *kulturnim velikim praskom*.

Nadalje, kraj dvadesetog veka donosi još više izazova. *Univerzalna civilizacija* se širi namećući globalne vrednosti do sada nepoznate ovim muslimanskim nesekularizovanim državama, koje one u većoj ili manjoj meri nastoje da prihvate ili pak odbace. Sasvim logično, u atmosferi globalnih promena ponovo se dešava da drevni običaji teško opstaju. U novim, nametnutim uslovima islam postaje poprište preplitanja politike sa verom. On postaje oružje kojim se ove države brane od agresivnih i beskompromisnih zahteva današnjice. Najpol ga naziva islamskim fundamentalizmom, to jest, malignim, političkim islamom. Pisac i ovom prilikom ističe nastojanje *novih fundamentalista* da stvore apstraktnu, čistu veru i takozvano društvo vernika (*jamé towhidi*), gde su ljudi pročišćeni i otvoreni samo za prihvatanje još više i još snažnije vere. U takvim društvima dešava se upravo ono o čemu govori Grejem Fuler (Graham Fuller) kada kaže sledeće: „Danas muslimani pod pritiskom rade upravo to, vraćaju se čvrstim i sigurnim temeljima osnovnih

⁵ Verovatno ne postoji imperijalizam kao što je onaj islama i Arapa. Gali su, nakon pet stotina godina rimske vladavine, mogli da se vrate svojim starim božanstvima i verovanjima; ta verovanja su i dalje živa; ona su odmah ispod rimske površine. Ali islam kao vera traži da obriše prošlost; vernici na kraju poštuju samo arapski svet; ti vernici nemaju čemu da se vrate. (2010: 352)

postavki islama dok su društva u kojima žive u haosu” (FULLER 2004: 177). Fuller ujedno smatra da ako je društvo i politika koju ono vodi puno nasilja i nesrećno, da će način njegovog religijskog izraza verovatno biti isti. Dakle, ovi se muslimani u izmenjenim, za njih potpuno novim i nepoznatim okolnostima, okreću veri koja dobija jedan ekstremni vid i gde je na kraju sve ostalo stavljeno u drugi plan. Sada, na žalost, islam kao „žrtva“ novih stremljenja postaje nešto što niko ne može da postigne u potpunosti. Koliko god se ljudi trudili da podrede svoj život veri, ne mogu biti sigurni da je to i dovoljno: „People were cowed. Some of them felt they couldn't be good enough; they felt they had to do more and more... people could be seen on the roadside saying more prayers” (NAIPAUL 2010: 284)⁶. Pisac dalje smatra da ovakav islam ne daje odgovore i ne nudi rešenja na bilo koji od izazova sa kojima se suočavaju ove zemlje. A izazove svake od njih odlikuju određene osobenosti.

U Iranu je posle islamske revolucije stvorena prva islamska republika u moderno vreme. U toj državi islam je komplikovan, drugačiji i intenzivniji. Stanovništvo većinom čine šiiti koji očekuju dvanaestog, poslednjeg imama, koji se već 1100 godina nalazi u privremenoj skrivenosti. Njegov namesnik, božiji regent na zemlji je imam Ajatolah Homeini. Homeini je i politički vođa i glas božiji: „interpreter of God's will, leader of the faithful, he expressed all the confusion of his people and made it appear like glory, like the familiar faith“ (NAIPAUL 1981: 80)⁷. Više od 85 procenata stanovništva glasalo je za islamsku republiku, ne znajući kakva će ona zaista da bude. Sada je to islamska država gde vlada fundamentalistička ideja vođe i poslušnosti, i takvu koncepciju države niko ne sme dovesti u pitanje na bilo koji način. Slavna prošlost Perzije, nekadašnje velike imperije na današnjoj teritoriji Irana, uveliko je zaboravljena, a Iran u sećanjima ljudi počinje da živi sa dolaskom islama. Njihova istorija je poput kruga gde je svaki veliki poduhvat, rat ili revolucija, neizbežan, i gde svaki veliki poduhvat vodi nazad sebi u tom lancu.

U Pakistanu je situacija još ekstremnija. Trideset i dve godine nakon osnivanja države za potrebe muslimana iz Indije, Pakistan je još uvek bio *u stanju vrenja*, a islam je još uvek bio *veliki problem*. Nerazvijena država je venula, ali ne i vera. Neuspeh je i dalje vodio samo ka potvrdi vere. Zemlja je siromašna, ali je to zemlja opsednuta verom: „In Indonesia, Malaysia, Iran, Islam served...other causes. In Pakistan...the faith served itself.“ (NAIPAUL 1981: 364)⁸, tvrdi Najpol. U novoj državi koja je bila zamišljena kao trijumf

⁶ Ljudi su bili uplašeni. Neki od njih su osećali da nisu dovoljno dobri, osećali su da moraju da urade sve više i više... pokraj puteva su se mogli videti ljudi kako se sve više mole” (NAIPAUL 2010: 284)

⁷ „interpretator božije volje, vođa vernika, koji izražava svu zbunjenost svog naroda i koji je zaslužan da sve izgleda kao slava, kao poznata vera“ (NAIPAUL 1981: 80).

⁸ „U Indoneziji, Maleziji, Iranu, islam je služio... i u druge svrhe. U Pakistanu...vera je služila samoj sebi“ (NAIPAUL 1981: 364).

vere, nastalo je pljačkanje, te je ona postala kriminalni poduhvat. Bilo je to vreme vojne diktature, vladavine terora generala Zije Ul Haka i takozvanih islamskih bičevanja za sve one koji nisu želeli ili umeli da se povinuju pravilima života u ekstremnim uslovima groznice vere. U takvoj državi islam je zapravo jednostavno striktan i restriktivan i u svom kratkom veku postojanja ova zemlja ide putem krajnje imperijalističke islamske fantazije. Njeno se stanovništvo meri pema religiji i pripada isključivo njoj, a ne samoj državi.

Indonezija je, smatra Najpol, zemlja sa osećajem za prošlost. Islam je u nju stigao tek u petnaestom veku, a preislamsko doba, obeleženo velikom civilizacijom na ovom tlu prisutnom još pre 1400 godina, opstalo je kao što su se održale i njegove hindu i budističke relikvije: „...half erased, slightly mysterious, but still awesome, like Borobudur itself“ (NAIPAUL 1981: 279).⁹ Za stanovnike Indonezije prošlost i živi i umire, islam je zvanična religija ispod koje biju impulsi starog sveta. Ljudi „lebde“ i udaljavaju se sve više od samih sebe. Stoga fundamentalisti u Indoneziji najveći rat vode protiv svoje vlastite prošlosti kao i svega što ih vezuje za vlastitu zemlju. Islam je ovde vremenom postao agresivan. Znaci ove islamske agresije vidljivi su na svakom koraku:

... in the new Muslim school, with the girls in white headdresses that emphasised their Mongoloid appearance, denied them individuality...in the many shops dealing in building goods or materials that displayed silver-coloured or tinny domes topped with the star-and-crescent in their front yards; and in the very big sign above a building saying in English in plain red letters: MOSLEM FOOD. (NAIPAUL 2010: 84)¹⁰

Islam je postao mešavina nauke i religije, kongruencija vere i tehnologije. Pomenio se sam odnos države prema islamu, ona sada služi veri, vlada 'novo islamsko raspoloženje' u zemlji. Najpol zaključuje da je u Indoneziji islam relativno nov sa još uvek vidljivim slojevima istorije ispod površine, ali novi fundamentalisti žele da i ovde, na najudaljenijem istoku vere, podignu zastavu islama i izbrišu lokalne običaje i ceremonije animizma, budizma i hinduizma.

Poput Indonezije, islam je i u Maleziju došao u petnaestom stoleću. Zemlja je bogata britansko-kineska tvorevina. U nju je stigao novac, ali pisac tvrdi da je novac učinio da se ljudi pretvaraju da su Arapi i da pokušavaju da

⁹ „...napola porušene, pomalo misteriozne, ali još uvek veličanstvene, kao i sam Borobudur“ (NAIPAUL 1981: 279).

¹⁰ ... u novoj muslimanskoj školi, sa devojčicama u belim maramama koje su naglašavale njihov mongoloidni izgled, uskraćivale im individualnost...u mnogim prodavnicama koje su u svojim dvorištima izložile limene kupole srebrne boje sa polumesecom i zvezdom; kao i u velikom natpisu na engleskom iznad jedne zgrade gde je crvenim slovima pisalo: MUSLIMANSKA HRANA. (NAIPAUL 2010: 84)

žive isto tako čisto kao u doba Proroka. Za razliku od Indonezije, samo je polovina zemlje muslimanska, ali svi moraju da se pokore islamu „... it led - oddly, in this land of rain and steam and forest - to the atmosphere of the ideological state“ (NAIPAUL 1981: 221).¹¹ Ipak, muslimani u Maleziji osećaju da se nalaze na marginama stvarnog muslimanskog sveta. Zbog toga novi islam vrši pritisak u kojem država nestaje, postaje apstrakcija, zemlja čiste vere i potpune podređenosti Alahu. Islam je oružje kojim se bore protiv osećanja nepripadanja i rasne mržnje: „To be a Malay... was to feel every kind of fear and frustration. It was too much for a man to bear on his own, and in 1979 Islam was being made to carry that general rage [...] The extension of the faith was its principal aim; ...once the faith ruled, the conditions of the faithful didn't matter“ (NAIPAUL 2010: 384).¹² Danas u Maleziji biti Malezijac isključivo znači biti musliman. Vera pruža utočište: „They believe that as born Muslims they are secure. If you are born without religion you question your place, your role. If you are Muslim you are told from the start that you are part of a big group“ (Ibid., p. 403).¹³

Međutim, i nakon ovih putovanja, pisac se i dalje začudeno pita zašto bi islam, religijski zalaganje i bezuslovno verovanje bili odgovori na političke i životne nedoumice ovih društava. Da bi naposljetku pronašao i neku vrstu odgovora:

The life that had come to Islam had not come from within. It had come from outside events and circumstances, the spread of the universal civilization. It was the late twentieth century that had made Islam revolutionary, given new meaning to old Islamic ideas of equality and union, shaken up static or retarded societies. It was the late twentieth century - and not the faith - that could supply the answers - in institutions, legislation, economic systems. (1981: 398-399)¹⁴

Najpol, dakle, smatra da ove islamske države mogu rešiti svoje probleme prihvatanjem i počinovanjem *univerzalnoj civilizaciji*. Jedino tako biće

¹¹ „... i to je dovelo – začudo, u ovoj zemlji kiša, pare i šuma - do atmosfere ideološke države“ (NAIPAUL 1981: 221).

¹² „Biti Malezijac... značilo je osećati svaku vrstu straha i frustracija. To je bilo previše da čovek podnosi sam, i 1979. godine stvoren je takav islam koji bi poneo taj opšti bes [...] Proširenje vere bio mu je glavni cilj; ...kada je jednom zavladao vera, vernici su postali nebitni“ (NAIPAUL 2010: 384)

¹³ „Veruju da su kao rođeni muslimani na sigurnom. Ako si rođen bez religije pitaš se o svom mestu u svetu, o svojoj ulozi u njemu. Ako si musliman kaže ti se na samom početku da si deo velike grupe“ (Ibid. str. 403).

¹⁴ Život koji je došao sa islamom nije došao iznutra. Došao je iz spoljnih događaja i okolnosti, širenjem univerzalne civilizacije. Kraj dvadesetog veka je učinio islam revolucionarnim, dao je novo značenje starim islamskim idejama jednakosti i zajedništva, protresao je statična i nerazvijena društva. Kraj dvadesetog veka – a ne vera - je ono što može da obezbedi odgovore – kroz institucije, zakonodavstvo, ekonomiju. (1981: 398-399)

moguće da se uklope i da budu prihvaćene i shvaćene od strane te iste univerzalne civilizacije. Povinovanje bezgraničnoj veri i praktikovanje religije na ovakav način nisu, dakle, pravi odgovori na njihove nedoumice.

Upravo se ovde može postaviti pitanje generalizacije i stereotipa po kojima se u postmodernom svetu gleda na islam i njegove vernike. Da li je islam pogrešno shvaćen, da li se pokazuje iskrivljena slika ove, posle hrišćanstva, najveće jednobožićke religije? Da li paradigma *Zapad nasuprot ostatku sveta* (SAID 2004) ima osnove? Čemu služi *povlačenje linija u pesku*? (Ibid.) Na islam se gleda kao na degradiranog i najopasnijeg predstavnika celog Orijenta. Stoga Edvard Said (Edward Said), jedan od glavnih nosilaca postkolonijalne kritike, smatra da ni za jednu drugu konfesijsku grupu osim islama ne važi činjenica da se bilo šta može napisati ili reći o njoj, a da se to ne ospori ili ne preispita. Samim tim, *diskurs o Orijentu*, kaže Said, ne oslikava stvarnost, već je konstruiše prema određenoj ideologiji gde su Arapi, na primer, definisani kao necivilizovani, a na islam se gleda kao na religiju terorista. Iz istih razloga Said postavlja niz pitanja relevantnih za problem ljudskog iskustva uopšte: „Kako predstaviti neku drugu kulturu? Šta zapravo jeste druga kultura? Da li je pojam različite kulture (rase ili religije ili civilizacije) koristan, ili on uvek u sebi uključuje bilo čestitanje samom sebi (kada je u pitanju vlastita kultura) ili se pak radi o neprijateljstvu ili agresiji (kada je u pitanju ‘kultura drugog’)?“ (SAID 1979: 325).

*

Najpol u predgovoru romana *Izvan granica vere (Islamsko putovanje među preobraćenim narodima)*, iznosi stav da ovo delo nije *book of opinion*, da pisac ne nameće svoje mišljenje, te da na kraju čitalac ne treba da traži eksplicitne zaključke. Međutim, zaključci i mišljenja, to jest, sud pisca lično, nameću se od samog početka pa sve do kraja, i tako u oba romana. Složenu stvarnost islama preobraćenih naroda, odnos islama i modernog zapadnog društva, (islamsku) civilizaciju ovih naroda koja se nalazi u većitom antagonizmu sa hrišćanskim Zapadom, Najpol je ne samo opisao, već i (o) sudio. Islam je zapravo imperijalizam, smatra pisac, on je u neskladu kako sa duhovnom tradicijom samog područja tako i sa kapitalističkim Zapadom. Štaviše, otuđenost preobraćenih naroda je višestruka, uslovljena s jedne strane religijskim pokoravanjem od strane Arapa, a sa druge strane civilizacijskim pokoravanjem od strane globalizma. Iz takvih okolnosti proizlazi dominantno osećanje besa i ogorčenosti, gde se od vernika zahteva da budu samo *prazne posude za veru*, i gde je sve podređeno samo i jedino njoj. U ova dva analizirana romana pisac je opisao kako ljudi reaguju na političke, kulturne i religijske pritiske, odnosno na velike istorijske promene koje je nazvao *mlevenje starog*

sveta. Nadalje, ljudi u tim društvima nemaju jasnu viziju sveta. Preobraćenici u islam su fundamentalno dislocirani, kako spolja (oni se nalaze na periferiji - centar je negde dalje), tako i iznutra (otudjenost, neukorenjenost). Najpol zastupa mišljenje da bezuslovna vera nije najbolji put ka pronalaženju sebe, već zemlje poput Irana, Pakistana, Malezije i Indonezije, treba da se otvore i prihvate svet kapitalizma koji dominira na kraju dvadesetog veka. Drugim rečima, treba da se uklope i postanu deo već pomenute *univerzalne civilizacije*.

Ključno pitanje koje se i dalje nameće kao rezultat ovakve vrste analiza jeste da li je moguće objektivno prikazivanje stvarnosti drugih naroda... Nisu li predstave o drugoj kulturi zapravo deformacije, a *diskurs orijentalizma* ideologija zasićena predrasudama i fantazijama? Ne bi li možda pravi i potpuniji odgovor(i) na ovaj složeni civilizacijski problem jedne velike i kompleksne religije, koja se suočava sa višestrukim izazovima, trebalo da bude dat na način koji uzima u obzir sledeće argumente: „Valja istovremeno i ravnopravno uvažavati kako Islam, tako i ‘islame’, jer se samo na taj način može postići puno razumevanje onoga što jeste savremeni (i svevremeni) islam, ili mu se bar približiti” (TANASKOVIĆ 2010: 12). Na kraju krajeva, *tama* koju je uočio i o kojoj je pisao Džozef Konrad nije samo negde tamo, ona je i ovde i sada; demoni ne proganjaju samo *njih*, nego i *nas*. Nemamo jasnu viziju sveta koji nas okružuje, jer smo se: „...zaglavili usred plićaka, između dubokih voda tradicije i modernizma...” (SAID 2004: 173). Međutim, „...svi mi plivamo u tim vodama, kako Zapadnjaci i muslimani, tako i svi ostali. I budući da su te vode deo okeana istorije, besmislen je pokušaj da se one razmaknu ili razdele barijerama” (Ibid.).

Citirana literatura

- BURUMA, Ian (1998). *In the Empire of Islam*. The New York Review of Books.
- FULLER, Graham E. (2004). “The Future of Political Islam”. In: *Essential Readings in World Politics*, edited by Karen A. Mings and Jack L. Snyder, W. W. Norton & Company, New York, London.
- MUKHERJEE, Pablo (2007). *Doomed to Smallness: Violence, V.S.Naipaul, and the Global South*. Yearbook of English Studies, Volume 37.
- SAID, Edward W. (1979). *Orientalism*. Vintage Books, A Division of Random House, New York.
- SAID, Edward W. (2004). “The Clash of Ignorance”. In: *Essential Readings in World Politics*, edited by Karen A. Mings and Jack L. Snyder, W. W. Norton & Company, New York, London.
- TANASKOVIĆ, Darko (2010). *Islam - dogma i život*. Srpska književna zajednica, Beograd.

Izvori

NAIPAUL, V. S. (2010). *Beyond Belief (Islamic Excursions among the Converted Peoples)*. Picador, Pan Macmillan, Macmillan Publishers Limited, London, Basingstoke and Oxford.

NAIPAUL, V. S. (1981). *Among the Believers (An Islamic Journey)*. Penguin Books, Harmondsworth, Middlesex, England.

Nataša B. Glišić

ISLAM IN THE OEUVRE OF V. S. NAIPAUL

Summary

The aim of this paper is to present the reality of Islamic societies in the countries whose population is mostly made up of converts as seen by Vidiadhar Surajprasad Naipaul. The writer travelled to Iran, Pakistan, Indonesia and Malaysia in 1979 only to visit the very same countries almost sixteen years later. Islam as religion, as a way of life, a problem between the centre and the periphery of the religion as well as the relation between Islam and global changes in the society, were the issues Naipaul dealt with on those journeys. The key question which can be raised after such analyses is whether presentations are really deformations, and the *discourse of Orientalism* an ideology full of prejudice and fantasy.

Key words: Naipaul, V. S., Islam, converts, ideology, imperialism, globalization

